

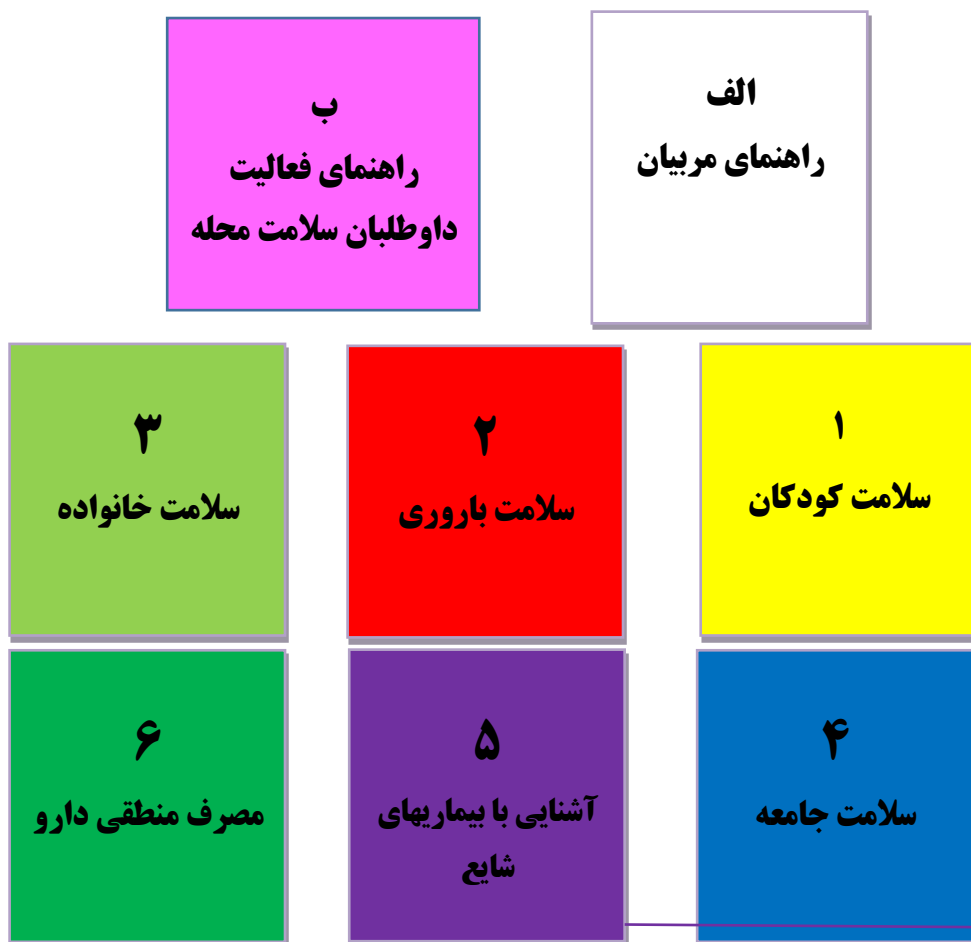
آشنایی با بیماری مالاریا

مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات

کتاب پنجم □ آشنایی با بیماری‌های شایع

اجزای مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محله

۱	سل	۲	تب مالت
۳	مالاریا	۴	سالک
۵	کچلی ها	۶	شپش
۷	گال	۸	سوء مصرف مواد
۹	اختلالات ناشی از کمبود ید	۱۰	کرم های روده ای
۱۱	فشار خون	۱۲	بیماری های قلبی
۱۳	بیماری قند (دیابت)	۱۴	تب روماتیسمی
۱۵	تالاسمی	۱۶	معلولیت ها
۱۷	آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین	۱۸	آشنایی و مقابله با آنفلوآنزای جدید A (H1N1) با منشاء خوکی
۱۹	آشنایی با بیماری های منتقله از پشه آئدس مهاجم	۲۰	اچ آی وی / ایدز

بسم الله الرحمن الرحيم

مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات

کتاب پنجم □ آشنایی با بیماری‌های شایع

آشنایی با بیماری مالاریا

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

دفتر آموزش و ارتقای سلامت

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان

آشنایی با بیماری مالاریا

(مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات، کتاب پنجم: آشنایی با بیماری‌های شایع)

گروه مؤلفان: دکتر عبدالرضا میراولیایی. دکتر فاطمه نیک پور. مینو مشایخی. فیروزه گوشه. طاهره مختاری. میترا توحیدی.

مرضیه شعبانی

زیر نظر: دکتر قباد مرادی - دکتر فرشید رضایی - دکتر خداداد شیخ زاده

طراحی آموزشی: دکتر منصور فاتحی

ناشر:

چاپ و صحافی:

شمارگان:

نوبت چاپ:

شابک:

تهیه شده در:

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

دفتر آموزش و ارتقای سلامت، گروه مشارکت‌های اجتماعی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان

حق چاپ برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محفوظ است.

(توزیع رایگان)

مشارکت آگاهانه و متعهدانه شهروندان با سواد سلامت، می تواند موجب ارتقای سلامت و انسجام اجتماعی شود.

مالاریا یکی از شناخته شده ترین بیماری های منتقله از ناقلین است و بیشترین میزان مرگ و میر ناشی از ناقلین به این بیماری اختصاص دارد. مالاریا از قدیم به عنوان یکی از مسائل بهداشتی مهم کشور تلقی شده و هیچ بیماری دیگری به این اندازه موجب زیان های مالی و جانی جبران ناپذیر در کشور نشده است. سالانه ۳ میلیارد نفر در دنیا در معرض خطر مالاریا قرار دارند و ۲۴۹ میلیون نفر به این بیماری مبتلا می شوند. برنامه راهبردی منطقه ای کنترل مالاریا مبتنی بر اهداف شماره ۲ و ۶ توسعه هزاره و مصوبه مجمع عمومی سازمان ملل (مصوبه شماره ۵۹/۲۵۶) و قطعنامه ۵۸/۲ سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۰۶ در راستای رویکرد جهانی کنترل مالاریا و متناسب با شرایط کشورهای منطقه، توسط دفتر منطقه ای تهیه شده است. در برنامه راهبردی منطقه ای کنترل مالاریا پیشگیری از استقرار مجدد آلودگی در مناطق عاری از مالاریا و حذف بیماری در آن دسته از کشورها که کانون های بسیار محدود انتقال مالاریا دارند، توسط سازمان جهانی بهداشت توصیه شده است.

در این راستا **حذف مالاریا** و جلوگیری از بازگشت آن در جمهوری اسلامی ایران، به عنوان کشوری که دارای بار کم مالاریا و انتقال محدود محلی (بومی) بیماری است و از برنامه کنترلی موثر و موفقی برخوردار است، مورد تاکید قرار گرفته است.

در صورت محقق نشدن حذف مالاریا، علاوه بر بار بیماری، کشور به ظرفیت بهره برداری از توسعه اقتصادی نمی رسد و به عنوان منطقه واجد خطر مالاریا با محدودیت تبادلات توریستی، علمی، فرهنگی و تجاری مواجه خواهد شد. برای تحقق چشم انداز بیست ساله ضروری است پاک بودن کشور از مالاریا از طریق نهادهای رسمی بین المللی (سازمان جهانی بهداشت) اعلام جهانی گردد. بی شک در حذف مالاریا نیاز به مشارکت مردم و همکاری های بین بخشی می باشد. خوشبختانه داوطلبان سلامت، به عنوان بازوان پرتوان سیستم سلامت کشور و پل ارتباطی با مردم، می توانند با آموزش و اطلاع رسانی، در این امر ما را یاری نمایند.

امیدواریم این کتاب که با همت کارشناسان مرکز مدیریت بیماری های واگیر و دفتر آموزش و ارتقای سلامت وزارت بهداشت و دانشگاه علوم پزشکی زاهدان تدوین شده، در ارتقای اطلاعات مردم و جلب مشارکت گروه های مختلف برای رسیدن به این هدف والا موثر بوده و با حمایت پروردگار هرچه سریع تر به حذف مالاریا در کشور دست یابیم.

دکتر مراد قبادی

رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر

توسعه‌ی سلامت که یکی از زیربنایی‌ترین ابعاد تکامل اجتماعی بشر است، شاید بیش از جنبه‌های دیگر توسعه نیازمند همکاری عمومی می‌باشد، چرا که آگاهی، احساس مسئولیت و اقدام عملی تک‌تک افراد جامعه برای تأمین سلامت عمومی ضروری است. داوطلبان سلامت محلات، پیش‌تازان این همیاری عمومی هستند که قدم در راه مشارکت مردم در تأمین و توسعه‌ی سلامت جامعه گذاشته‌اند. داوطلبان سلامت محلات حقایق اساسی مورد نیاز برای رسیدن به سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی را به خوبی فرا می‌گیرند و آن‌ها را به زبان خود مردم به همسایگان‌شان منتقل می‌کنند.

در برنامه داوطلبان سلامت محله با این اعتقاد که مردم همواره بخشی از راه حل می‌باشند، ما به دنبال توانمندسازی مردم برای مشارکت بیشتر آنان در بهبود سلامتی خودشان هستیم. شواهد متعدد بیانگر آن است که مردم تنها در مواردی که برایشان مهم است به طور داوطلبانه شرکت می‌کنند. همچنین یکی از اصول اساسی در تغییر رفتار سلامت مردم در این است که به آنان نقش بیشتری برای بهبود سلامت خودشان بدهیم. لذا با توجه به آنچه که به اجمال گفته شد طراحی و تدوین مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات از سال ۱۳۷۴ شروع و تاکنون بیش از ۴۲ عنوان کتاب از این مجموعه به چاپ رسیده است. پس از شروع دوران پاندمی کووید-۱۹ اهمیت توانمندی و نقش آفرینی داوطلبان سلامت از محلات تا سازمان‌ها منجر به تدوین برنامه‌های تاب‌آوری جامعه گردید و همچنان ادامه دارد.

هدف مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات آن است که در یادگیری دانستنی‌ها و مهارت‌های زندگی سالم به داوطلبان سلامت محله کمک کند و در فعالیت‌های فردی و گروهی، انتقال پیام‌ها به مردم و ترویج رفتارهای زندگی سالم و مولد راهنمای آنان باشد. در این برنامه با حساس‌سازی و تغییر رفتار سلامت مردم موجب درگیری فعال آنان در عوامل مؤثر بر سلامت محلات می‌شوند. در کتاب‌های این مجموعه بستر لازم برای کمک مردم به حل مشکلات سلامت محلات فراهم می‌شود. آنان می‌توانند با راهنمایی مربیان خود با ایجاد هماهنگی و همکاری با سازمان‌های مؤثر در توسعه جامعه از منابع سازمانی مختلف نیز در بهبود سلامت محلات استفاده کنند. داوطلبان سلامت در کنار سایر ظرفیت‌های اجتماعی محله در ایجاد و توسعه محله‌های ارتقا دهنده سلامت و تشخیص به هنگام تهدیدات سلامت و پاسخ مناسب مردمی در آن و مردمی‌سازی مدیریت سلامت و ارتقای سلامت در جامعه نقش دارند.

برای طراحی کتاب‌های مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محله از اصول آموزشی جدید و روش‌های مشارکتی و رویکرد آموزش همسانان استفاده شده است. بدین معنی که در جریان آموزش، داوطلبان سلامت محلات نیز تجربه‌ها و آموخته‌های خود را به یکدیگر منتقل خواهند کرد. تهیه‌کنندگان این مجموعه سعی داشته‌اند اصول آموزش مشارکتی و آموزش همسانان را با خصوصیات برنامه‌ی داوطلبان سلامت محلات و شرایط فرهنگی جامعه منطبق و از این راه آموزش سلامت را به باورها، تجربه‌ها و زندگی واقعی مردم نزدیک‌تر کنند. اثربخشی استفاده از این شیوه آموزشی در تغییر رفتار مردم نسبت به روش‌های سنتی متداول توسط بسیاری از صاحب‌نظران آموزش سلامت کشور را می‌توان نشانه‌ی توفیق در این راه دانست و به ضرورت تداوم آن دلگرم بود. ضرورت پرداختن به آموزش مجازی و نقش آفرینی داوطلبان سلامت در مدیریت شایعات و کاهش مخاطرات فضای مجازی به ویژه در دنیای امروز با سرعت بالای پیشرفت تکنولوژی و افزایش شهرنشینی باعث گردید مجموعه‌های مجازی آموزش‌های داوطلبان سلامت نیز راه‌اندازی شود.

دکتر فرشید رضایی

سرپرست دفتر آموزش و ارتقای سلامت

چگونه از این کتاب استفاده کنیم؟

این کتاب از چه قسمت های تشکیل شده است؟

قسمت های اصلی این کتاب عبارتند از:

■ **مقدمه:** در ابتدای کتاب، یک توضیح مختصر درباره ی موضوع آن آورده شده است تا بتوانید با اهمیت موضوع و جنبه های مختلف آن آشنایی پیدا کنید.

■ **اهداف:** با مطالعه ی اهداف خواهید دانست که پس از پایان آموزش این کتاب، چه آگاهی ها و مهارت هایی به دست خواهید آورد.

■ **کاربردها:** با مطالعه ی این قسمت، از برخی از کاربرد های مطالب این کتاب مطلع خواهید شد. بعضی از این کارها را می توان به تنهایی انجام داد ولی بعضی از آن ها به اقدام گروهی شما نیاز دارد. این فعالیت ها فقط چند پیشنهاد هستند. ده ها کاربرد دیگر وجود دارد که به فکر شما و همکاران تان خواهد رسید و می توانید به این فهرست اضافه کنید.

■ **اطلاعات مورد نیاز از محله:** از آن جا که شما داوطلبان سلامت محله در جریان آموزش خود باید برای آموزش مردم محله برنامه ریزی کنید، لازم است مردم محله تان را بهتر بشناسید، باورها و سنت های خوب و بد مردم را تشخیص دهید و نیاز های آن ها را بدانید. برای این منظور بحث هایی در لابلای درس های کتاب قرار داده شده که «در محله» نامیده شده اند. برای این که بحث های «در محله» به واقعیت نزدیک تر باشند، لازم است شما قبل از جلسه بحث، اطلاعاتی از مردم محله به دست بیاورید. سؤال هایی که در قسمت «اطلاعات مورد نیاز از محله» می بینید خلاصه ای از سؤال های «در محله» است. هدف این قسمت آماده کردن شما برای بحث های بسیار مهم «در محله» است. با مطالعه ی این قسمت خواهید دانست که باید بیشتر به چه مسائلی در روابط و رفتار های مردم دقت کنید.

■ **درس ها:** مطالب این کتاب به صورت پاسخ چند سؤال مرتب شده است. برای روشن شدن موضوع در پاسخ هر سؤال یک یا چند درس طراحی شده است. هر درس این کتاب از یک یا چند فعالیت آموزشی تشکیل شده است که با علامت ▼ مشخص شده اند. این فعالیت های آموزشی انواع مختلفی دارند، از جمله:

- بحث عمومی
- کار گروهی
- یک یا چند مسئله
- مشاهده
- بازدید
- یک مشورت
- کار عملی
- بررسی نمونه
- ماجرای تصویری
- داستان ناتمام

این فعالیت ها برای یادگیری دانستنی های سلامتی و کسب مهارت های عملی در هر درس گنجانده شده اند و در این فعالیت ها مربی به شما کمک خواهد کرد تا تجربه، احساس و فکر خود را با سایر داوطلبان سلامت محله در میان بگذارید.

در انتهای هر درس چند دانستنی سلامتی وجود دارد که در داخل یک مربع رنگی دانستنی های سلامتی مربوط به آن درس آورده شده است. انتظار می رود این دانستنی ها را پس از پایان بحث و فعالیت در خاطر نگه دارید. یک نوع خاص از فعالیت های آموزشی بحث های «در محله» است که در بالا توضیح داده شد. این بحث ها از مهم ترین قسمت های کتاب هستند که کمک می کنند مطالب کتاب به واقعیت های جامعه ی شما نزدیک تر شود. نتیجه ی بحث های «در محله» در پایان دوره ی آموزشی این کتاب استفاده خواهد شد.

■ **تمرین انتقال پیام ها:** آخرین سؤالی که در این کتاب باید پاسخ دهید آن است که «چگونه پیام هایمان را به مردم انتقال دهیم؟» فراموش نکنید که مهم ترین انتظاری که نظام سلامت از شما دارد آن است که آموخته های خود را به مردم محله و همسایه های تان منتقل کنید. برای این کار باید برنامه ریزی و تمرین کرد. نتیجه ی بحث های «در محله» در این جلسات استفاده خواهد شد.

ابتدا باید مسائل مهم محله خودتان را شناسایی و برای رفع آن ها برنامه ریزی کنید. سپس به صورت گروهی برای تهیه پوستر، روزنامه دیواری، جزوه و... با یکدیگر همکاری کنید. برای این که بتوانید در مقابل مردم خوب سخنرانی کنید، باید تمرین «چهره به چهره» را انجام دهید و برای همکاران خودتان صحبت کنید. در آخر برای پیدا کردن مهارت کافی در گفتگو با مردم با «ایفای نقش» اشکالات ارتباطی خود را خواهید شناخت. آموزش این کتاب بدون برگزاری جلسات تمرین انتقال پیام ها ناقص است. از مربی خود بخواهید حداقل ۳ جلسه را برای این فعالیت ها اختصاص دهد.

■ **خودآزمایی:** پس از پایان آموزش هر کتاب، برای مطمئن شدن از یادگیری مطالب و استفاده صحیح از آن ها می توانید به سؤال های «خودآزمایی» پاسخ دهید. سؤال های «آیا می دانم؟» مربوط به یادگیری دانستنی های سلامتی است. سؤال های «آیا می توانم؟» مربوط به کسب مهارت ها است. سؤال های «آیا پیام های مان را به مردم منتقل کرده ایم؟» مربوط به فعالیت هایی است که باید برای آموزش مردم محله انجام شود. سؤال های «آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟» مربوط به ارزشیابی فعالیت های شما است. با پاسخ به این سؤال ها می توانید میزان موفقیت خود را بسنجید و اشکال های کارتان را بشناسید.

■ چگونه فرآیند انتقال پیام های سلامت به مردم را ارزیابی کنیم؟

قبل از شروع آموزش کتاب باید میزان آگاهی و نگرش ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش خود را بر اساس سؤالات و چک لیست موجود در بخش پایش و ارزشیابی هر کتاب، بررسی نمایید و سه ماه پس از پایان آموزش هر کتاب مجدداً میزان تغییرات دانش، نگرش و عملکرد همان خانوارهای انتخاب شده در مرحله اول توسط داوطلبان سلامت محله، زیر نظر مربی سنجیده شود.

چگونه این کتاب را انتخاب کنیم؟

اگر این کتاب اولین یا تنها کتابی است که از مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات می‌بینید، دست نگهدارید. این مجموعه بیش از ۴۲ جلد کتاب دارد و شما می‌توانید برحسب وضعیت محله‌تان و با کمک مربی خود کتاب‌هایی را انتخاب کنید که بیشتر مورد نیاز شماست. وقت را با کتاب‌هایی که مورد نیازتان نیست از دست ندهید. در صفحه‌ی داخلی جلد این کتاب، قسمت‌های مختلف مجموعه‌ی آموزشی شما معرفی شده است.

در چه مواقعی می‌توان از این کتاب استفاده کرد؟

■ **در کلاس آموزش:** شما این کتاب را در جریان آموزش خود از مرکز خدمات جامع سلامت/ پایگاه سلامت / خانه بهداشت دریافت خواهید کرد و طبق برنامه‌ای که مربی خواهد ریخت، به تدریج آن را مطالعه خواهید کرد. مربی برای هر جلسه یک یا چند درس را در نظر خواهد گرفت. پس از پایان درس‌ها طی سه جلسه یا بیشتر برای انتقال پیام‌ها به مردم تمرین خواهید کرد.

■ **در آموزش مردم:** شما می‌توانید پس از پایان آموزش خودتان از بحث‌ها و روش‌هایی که در این کتاب نوشته شده برای آموزش مردم محله استفاده کنید. بهتر است این روش‌ها را با شرایط فرهنگی محله‌تان مطابقت دهید. به علاوه شما می‌توانید از تصاویر و نکته‌های این کتاب در مواد آموزشی که تهیه می‌کنید، استفاده ببرید.

■ **برای یادآوری:** اگر مدتی پس از پایان آموزش، نکته‌هایی را فراموش کرده باشید، می‌توانید با مراجعه به مربع‌های رنگی دانستنی‌های سلامتی، آن‌ها را دوباره بخوانید.

■ **و یک استفاده‌ی دیگر:** شما می‌توانید فایل این کتاب را برای مطالعه در اختیار افراد خانواده و همسایگان خود قرار دهید.

فهرست مطالب

آشنایی با مالاریا.....	۲
اهداف.....	۳
کاربردها.....	۴
اطلاعات مورد نیاز از محله.....	۵
۱- چرا مالاریا اهمیت دارد؟.....	۶
الف: چرا باید به مالاریا توجه کرد؟.....	۶
ب: چرا مالاریا در گروه بیماری های منتقله از ناقلین قرار دارد؟.....	۸
ج: چرخه مالاریا چگونه است؟.....	۱۰
۲- خصوصیات مالاریا چیست؟.....	۱۳
الف: نشانه های مالاریا چیست؟.....	۱۳
ب: درمان مالاریا چگونه انجام می شود؟.....	۱۶
ج: راه های تشخیص مالاریا چیست؟.....	۱۷
د: روش تشخیص سریع مالاریا چیست؟.....	۱۹
۳- چگونه با مالاریا مقابله کنیم؟.....	۲۳
الف: محل های رشد و تکثیر پشه مالاریا کجاست؟.....	۲۳
ب: راه های پیشگیری از مالاریا چیست؟.....	۲۶
ج: نحوه صحیح استفاده از پشه بند به چه صورت می باشد؟.....	۲۹
۴- منظور از حذف مالاریا چیست؟.....	۳۲
الف: هدف از حذف مالاریا در کشور چیست؟.....	۳۲
۵- چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟.....	۳۵
خودآزمایی.....	۳۸
۶- چگونه فرآیند انتقال پیام های سلامت به مردم را ارزیابی کنیم؟.....	۴۰
پرسشنامه سنجش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد خانوارهای تحت پوشش در خصوص مالاریا.....	۴۱
فهرست منابع.....	۴۴

آشنایی با مالاریا

مالاریا مهم‌ترین بیماری انگلی و یکی از مسائل مهم سلامت بسیاری از کشورها به خصوص کشورهای گرمسیری دنیا است. نام بیماری از دو قسمت mal (بد) و aria (ناحیه) گرفته شده و بیانگر شیوع این بیماری در مناطق بد آب و هوا است. این بیماری بیشتر در مناطق باتلاقی و مناطقی که آب راکد دارد، دیده می‌شود. سازمان جهانی بهداشت این بیماری را همراه با سل و ایدز جزو بیماری‌های مهم ذکر کرده است. مالاریا با نام‌های دیگری چون پالودیسسم، تب و لرز، تب نوبه و تب متناوب شناخته می‌شود. علائم مالاریا شبیه به علائم آنفلوآنزا است و در صورت عدم درمان به موقع منجر به بروز عوارضی شده که ممکن است موجب مرگ فرد مبتلا به بیماری گردد.

گرچه امروزه، در سایه تلاش‌های فراوان و زحمات بی‌دریغ کارکنان بهداشتی و در اثر توسعه نظام خدمات بهداشتی درمانی، ارتقای سطح آگاهی‌ها و باورهای بهداشتی مردم، شاهد موفقیت‌های چشمگیری در زمینه کاهش موارد مالاریا در بسیاری از کشورهای دنیا باشیم، ولی وضعیت بیماری در برخی از کشورها، سهولت و تکرر رفت و آمدها و پنهان ماندن علائم ابتلا به عفونت در تعدادی از مبتلایان موجب شده است تا همیشه یک نگرانی ضمنی نسبت به خطر وقوع همه‌گیری مالاریا وجود داشته باشد. ضمن آن که کاهش موارد مالاریا در مناطق عاری از انتقال محلی (بومی) منجر به غفلت در تشخیص مالاریا می‌شود که به نگرانی‌ها می‌افزاید.

اهداف

پس از پایان جلسه های آموزشی این کتاب، انتظار می رود بتوانید:

۱. اهمیت مالاریا را بیان نمایید.
۲. عامل مالاریا را نام ببرید.
۳. ناقل مالاریا را نام ببرید.
۴. راه های انتقال مالاریا شرح دهید.
۵. با چرخه انتقال مالاریا آشنا شوید.
۶. علائم مالاریا را بشناسید.
۷. اهمیت درمان مالاریا را بیان نمایید.
۸. نحوه تشخیص مالاریا را توضیح دهید.
۹. مکان های رشد و تکثیر پشه مالاریا را شرح دهید.
۱۰. راه های پیشگیری از ابتلا به مالاریا را شرح دهید.
۱۱. نحوه صحیح استفاده از پشه بند را توضیح دهید.
۱۲. نحوه استفاده از لاروکش بایوفلش (بیولوژیک) را شرح دهید.
۱۳. اقدامات لازم برای حذف مالاریا را بیان کنید.

با یادگیری مطالب این کتاب خواهید توانست:

۱. در مورد اهمیت مالاریا برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۲. عامل مالاریا را به خانوارهای محله خود معرفی کنید.
۳. در مورد ناقل مالاریا به خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۴. در مورد راه های انتقال مالاریا به خانوارهای محله خود اطلاعاتی بدهید.
۵. چرخه انتقال مالاریا را برای خانوارهای محله خود شرح دهید.
۶. علائم مالاریا را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۷. اهمیت درمان مالاریا را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۸. انواع راه های تشخیص مالاریا را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۹. مکان های رشد و تکثیر پشه مالاریا را به خانوارهای محله خود معرفی کنید.
۱۰. راه های پیشگیری از مالاریا را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۱۱. نحوه صحیح استفاده از پشه بند را به خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۱۲. نحوه استفاده از لاروکش بایوفلش (بیولوژیک) را برای خانوارهای محله خود بیان کنید.
۱۳. نقش مردم در حذف مالاریا را برای خانوارهای محله خود شرح دهید.

اطلاعات مورد نیاز از محله

- برای این که بدانید مردم محله شما چه عقیده ای دارند،
- برای این که مهم ترین نیازهای محله خودتان را شناسایی کنید،
- برای این که باورها و سنت های خوب مردم محله‌تان را تشخیص دهید،

- برای این که پیام های خودتان را با روش بهتری به مردم محله‌تان منتقل کنید،

قبل از شروع فعالیت های آموزشی این کتاب، به سوال های زیر فکر کنید. در زندگی روزانه و معمولی خود با مردم و همسایه‌ها به دنبال پاسخ آن ها باشید و در حین بحث های «درمحله» به

آن ها پاسخ دهید. پاسخ این سوال ها در جلسه های «چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟» استفاده خواهد شد.

- آیا خانوارهای محله شما اهمیت مالاریا را می‌دانند؟
- آیا خانوارهای محله شما عوامل مؤثر در ایجاد مالاریا را می‌دانند؟
- آیا خانوارهای محله شما علایم ابتلا به مالاریا را می‌شناسند؟
- آیا خانوارهای محله شما در مورد ناقل مالاریا اطلاع دارند؟
- آیا خانوارهای محله شما می‌دانند که مالاریا چه انواعی دارد؟
- آیا خانوارهای محله شما نوع خطرناک بیماری را می‌دانند؟
- آیا خانوارهای محله شما راه های انتقال بیماری مالاریا را می‌شناسند؟
- آیا خانوارهای محله شما می‌دانند در صورت شک به مالاریا، چه اقدامی باید انجام دهند؟
- آیا خانوارهای محله شما می‌توانند مکان های رشد و تکثیر پشه مالاریا را شناسایی کنند؟
- آیا خانوارهای محله شما راه های کنترل و پیشگیری از بیماری مالاریا را می‌شناسند؟
- آیا خانوارهای محله شما می‌دانند که مالاریا یک بیماری قابل درمان است؟
- آیا خانوارهای محله شما از پشه بند به طور صحیح استفاده می‌کنند؟
- آیا خانوارهای محله شما نقش خودشان را در حذف مالاریا می‌دانند؟

چرا مالاریا اهمیت دارد؟

الف: چرا باید به مالاریا توجه کرد؟

درس اول

▼ بحث عمومی

۱. چرا مالاریا اهمیت دارد؟

.....

۲. به نظر شما وظیفه کشور ما در مورد کنترل مالاریا چیست؟

.....

۳. شما فکر می کنید چه گروه هایی بیشتر در معرض ابتلا به مالاریا هستند؟

.....

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز دعوت کنید تا به کلاس شما بیاید و در خصوص مالاریا توضیح دهد و به سوالات زیر پاسخ دهد.

۱. چرا مالاریا اهمیت دارد؟

.....

۲. در چه مناطقی از جهان و کشور ما میزان ابتلا به مالاریا بیشتر است؟

.....

۳. به چه دلیل مردم برخی از مناطق کشور بیشتر در معرض ابتلا به مالاریا هستند؟

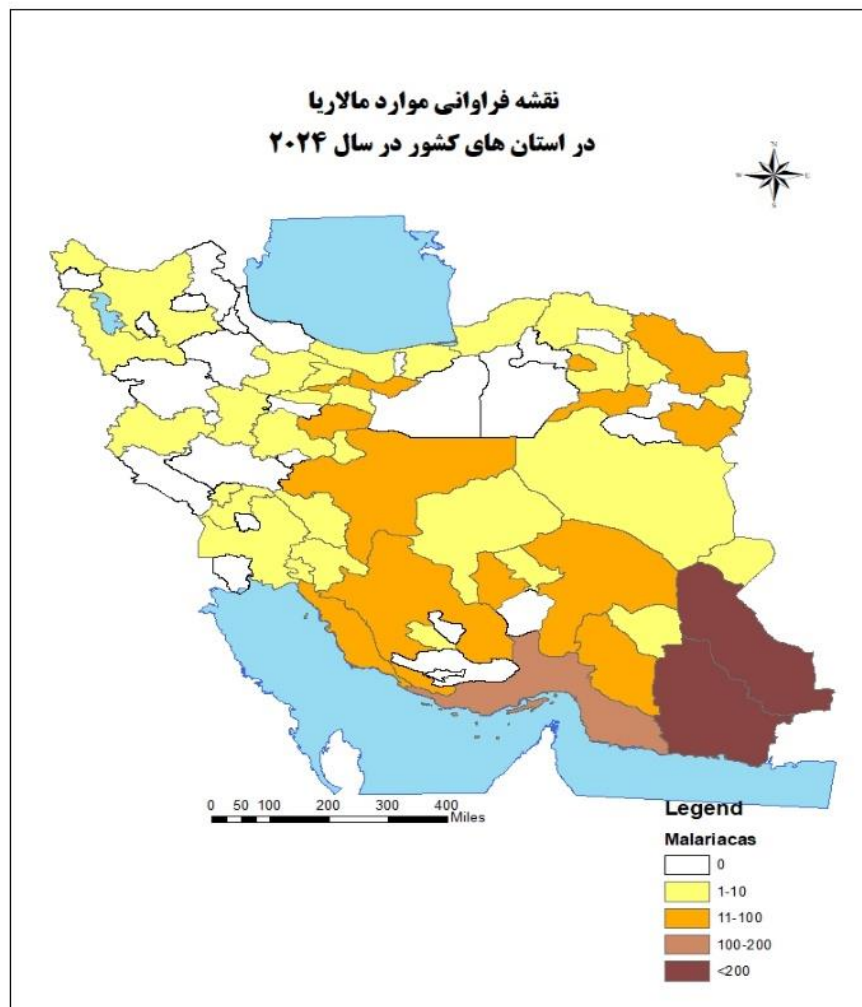
.....

۴. چرا مالاریا بر اقتصاد کشور تأثیر بدی می گذارد؟

.....

۵. چه گروه هایی بیشتر در معرض خطر ابتلا به مالاریا هستند؟

.....

نقشه فراوانی موارد مالاریا در استان های کشور در سال ۲۰۲۴

۱

دانستنی های سلامتی

- اهمیت مالاریا به خاطر شیوع زیاد و مرگ و میر قابل توجه آن است. علی رغم تلاش های بسیار در کنترل مالاریا، این بیماری هنوز از علل مهم مرگ و میر در بسیاری از کشورهای در حال توسعه محسوب می شود.
- براساس گزارش سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۲۳ در ۸۳ کشور اندمیک جهان ۲۶۳ میلیون مورد مالاریا گزارش شده است که نسبت به سال ۲۰۲۲ تعداد ۱۱ میلیون مورد افزایش وجود داشته است.
- تعداد موارد مرگ و میر در سال ۲۰۲۳، ۵۹۷ هزار مورد گزارش گردید. ۹۵٪ مرگ های مالاریا مربوط به منطقه آفریقا است.

- در بین کشورهای مدیترانه شرقی که ایران در این منطقه واقع است کشورهایی مانند افغانستان، پاکستان، سومالی و سودان دارای بار متوسط تا بالای بیماری می باشند. در بین کشورهای همسایه هم بیشترین موارد مالاریا مربوط به کشور پاکستان می باشد. مالاریا از زمان های قدیم در ایران شیوع داشته است و با وجود این که موارد بیماری از حدود ۵ میلیون نفر در ۵۰ سال پیش، به کمتر از ۱۰۰۰ مورد در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته، اما به دلیل وقوع پاندمی کووید ۱۹، باران های سیل آسا در پاکستان و جنوب شرق ایران، سهولت جابه جایی اتباع کشورهای مالاریا خیز و گستردگی تردهای مرزی امکان مشاهده بیمار مبتلا به مالاریا در تمام استان های کشور و برقراری چرخه انتقال آن در استان های جنوب و جنوب شرقی کشور و در برخی موارد در مناطقی از کشور که پاک از بیماری شناخته شده وجود دارد.
- بیشترین تعداد ابتلا به مالاریا مربوط به استان های سیستان و بلوچستان، بخش های کمتر توسعه یافته هرمزگان و جنوب کرمان می باشد اما پتانسیل انتقال مالاریا همچنان در بسیاری از مناطق کشور وجود دارد.
- مالاریا با توجه به میزان ابتلا و مرگ و میر در بین طبقات و گروه های سنی مختلف به خصوص طبقات فعال و تولید کننده ی یک کشور مثل کارگران، کشاورزان، رانندگان و مرزبانان، تأثیر بدی بر روی تولیدات و اقتصاد آن کشور دارد.
- گروه های پرخطر در مالاریا، کودکان کمتر از ۵ سال، زنان به ویژه مادران باردار، افراد بالای ۶۵ سال، بیماران با بیماری زمینه ای شدید از جمله سرطان، ایدز و نارسایی کلیه می باشند.
- همچنین افرادی که در کشورهای همسایه شرقی یا مناطق مرزی در رفت و آمد هستند از جمله رانندگان و جماعت تبلیغی از جمله گروه های در معرض خطر این بیماری می باشند.

ب: چرا مالاریا در گروه بیماری های منتقله از ناقلین قرار دارد؟

درس دوم

▼ سخنرانی

از کارشناس مبارزه با بیماری های مرکز دعوت کنید تا در کلاس آموزشی شما حضور پیدا کند و درباره انواع مالاریا برای شما صحبت کند و به سوالات ذیر پاسخ دهد.

۱. مالاریا در کدام گروه از بیماری ها قرار دارد؟

.....

۲. عامل مالاریا چیست؟

.....

۳. ناقل مالاریا چیست؟

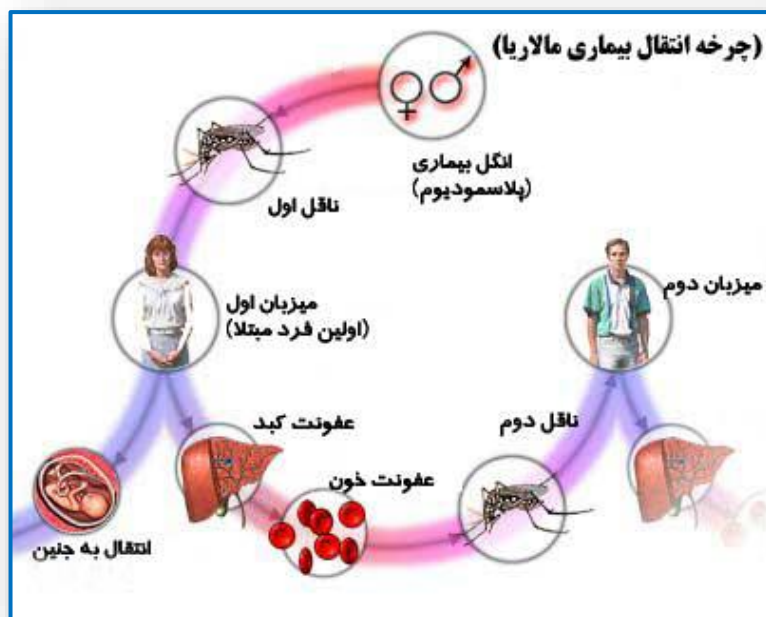
۴. کدام نوع از انواع مالاریا شدیدتر بوده و چه مشکلاتی برای بیمار ایجاد می نماید؟

۲

دانستنی‌های سلامتی

□ مالاریا یکی از انواع بیماری‌های واگیردار است. مالاریا از شایع‌ترین بیماری‌های منتقل‌شونده توسط ناقلین در کشور می‌باشد. ناقلین یا بندپایان، موجودات کوچکی هستند که بیماری را از حیوان یا انسان مبتلا (که به عنوان مخزن انتقال بیماری هستند) به فرد سالم منتقل می‌کنند، مانند پشه‌ها، کنه‌ها، کک‌ها و مگس‌ها

- **ناقل (انتقال دهنده) مالاریا، پشه‌ای به نام آنوفل ماده می‌باشد.**
- **عامل مالاریا انگلی به نام پلاسمودیوم** است. انگل مالاریا توسط پشه آنوفل به انسان منتقل می‌شود. پشه‌های آنوفل بیشترین زمان خونخواری را در شب انجام می‌دهند و در حین خونخواری انگل را وارد بدن فرد می‌نمایند.
- عمدتاً چهار نوع انگل باعث بیماری مالاریا در انسان می‌شوند که شامل **فالسپاروم، ویواکس، اوال و مالاریه** می‌باشد. با توجه به نوع انگل، مالاریا تقسیم‌بندی می‌شود. بیشترین موارد بیماری مربوط به نوع ویواکس است. حدود ۹۰ درصد موارد مالاریای کشور ویواکس و ۱۰ درصد فالسپاروم است.
- **فالسپاروم** **فرم شدید بیماری مالاریا است** و چون به سرعت وارد خون شده و تکثیر می‌یابد، ممکن است باعث مشکلات مغزی در افراد شود.

چرخه زندگی انگل مالاریا در بدن انسان و پشه

ج : چرخه مالاریا چگونه است؟

درس سوم

▼ بحث گروهی

به گروه های کوچک تقسیم شوید و با توجه به شکل قبل در مورد سوالات زیر با دیگر داوطلبان سلامت محله بحث و گفتگو کنید و به سوالات پاسخ دهید.

۱. چه نظری در مورد شکل دارید؟

.....

۲. چه اندام هایی در بدن بیشتر در مالاریا درگیر می شوند؟

.....

۳. چه مشکلاتی در فرد مبتلا به مالاریا ایجاد می شود؟

.....

از پزشک مرکز با هماهنگی قبلی دعوت کنید تا در کلاس شما حضور یابد و در مورد چرخه زندگی انگل مالاریا در بدن انسان و پشه برای شما توضیح دهد.

• **چرخه مالاریا به این ترتیب است:**

- وقتی که پشه آنوفل ماده فرد بیمار را مورد گزش قرار می دهد، انگل‌های مالاریا از خون بیمار به روده پشه وارد می شوند، در آن جا تکثیر می یابند، سپس وارد غدد بزاقی پشه می شوند، منتظر می مانند تا در خونخواری‌های بعدی به افراد سالم منتقل شوند و دوره جدید زندگی را آغاز کنند.
- پشه آنوفل ماده شب‌ها خونخواری می کند و حین خونخواری، از بزاق خود انگل‌های مالاریا را که قبلاً از فرد بیمار وارد بدنش شده به داخل خون انسان سالم تزریق می نماید.
- انگل‌ها وقتی با گزش پشه وارد بدن فرد سالم می شوند به داخل سلول‌های کبد رفته و شروع به تکثیر (زیاد شدن) سریع می کنند، به طوری که از هر یک انگل وارد شده (بسته به نوع انگل مالاریا) حدود ۱۰ تا ۴۰ هزار انگل تولید می شود.
- سپس این انگل‌ها سلول‌های کبدی را پاره کرده، وارد خون می شوند و به گلبول قرمز خون وارد می شوند. انگل مالاریا پس از ورود به گلبول قرمز از هموگلوبین تغذیه و در آن جا تولید مثل می کند و پس از ۲ تا ۳ روز تمام هموگلوبین مصرف شده و گلبول قرمز پر از انگل می شود.
- سپس انگل‌ها، گلبول‌های قرمز را پاره می کنند و به گلبول‌های دیگر وارد می شوند. به این ترتیب تعداد انگل‌ها در خون بیشتر و بیشتر می شود و به این ترتیب فرد بیمار می شود. با گزش پشه و با تکرار چرخه، انگل‌ها از فرد بیمار وارد بدن فرد سالم می شوند.

- زمانی که تعداد انگل مالاریا از حد خاصی بالاتر رود، بیمار دچار علائم می شود. شروع تب همزمان با پاره شدن گلبول‌هاست و پس از آن که انگل‌ها وارد گلبول‌های تازه می شوند، تب قطع می شود و این سیکل هر ۲ یا ۳ روز تکرار می شود، یعنی بیمار

۲ روز تب ندارد و روز سوم تب می‌کند.

- دو مشکل اساسی در مالاریا وجود دارد: یکی ایجاد کم‌خونی شدید به دلیل تغذیه انگل از هموگلوبین خون و پاره شدن گلبول‌های قرمز و دوم تب‌های دوره‌ای است که گاهی حرارت بدن تا بالای ۴۰ درجه می‌رسد و بدن بیمار را عملاً از کار می‌اندازد.

▼ در محله

۱. آیا خانوار محله شما می‌دانند که عامل مالاریا و ناقل آن چیست؟ توضیح دهید.

۲. آیا خانوار محله شما می‌دانند که کدام نوع از انواع مالاریا شدیدتر بوده و چه مشکلاتی برای فرد مبتلا به مالاریا ایجاد می‌شود؟ توضیح دهید.

۳. آیا خانوار محله شما می‌دانند چه گروه‌هایی بیشتر در معرض خطر ابتلا به مالاریا هستند؟

مشکلات شناسایی شده در محله:

- ۱-
- ۲-
- ۳-

خصوصیات مالاریا چیست؟

الف: نشانه های مالاریا چیست؟

درس چهارم

▼ بررسی چند نمونه

۱. مادر بزرگ مریم در یکی از روستاهای سیستان و بلوچستان زندگی می کند. او به دلیل گرمای هوا، شب ها در حیاط منزل و داخل پشه بند می خوابد اما در ساعات اولیه شب پس از غروب آفتاب بیرون از پشه بند در حیاط منزل رفت و آمد می کند. او مدتی است که بدنش گرم می شود و بعد از یکی دو روز بهتر می شود، همچنین احساس کسالت و خستگی دارد. بعضی اوقات هم دچار سردرد می شود.

۲. آقای صابری راننده ماشین می باشد و برای کسب درآمد به کشور پاکستان در حال تردد هست. او تازگی ها احساس کسالت، درد دست و پا، سردرد و بعضی وقت ها تهوع و استفراغ دارد. او فکر می کند این علائم به دلیل خستگی و فشار کاری است و با استراحت کردن بهبود می یابد و از رفتن به نزد پزشک هم خودداری می نماید.

- در باره هر یک از نمونه ها در کلاس بحث کنید و با کمک مربی نتیجه بحث ها را جمع بندی کنید.

۱. آیا شما نمونه های مشابه با موارد بالا را می شناسید؟

.....

۲. به نظر شما آیا این افراد احتمال دارد به مالاریا مبتلا باشند؟

.....

□ علائم مالاريا به صورت مراحل زير ظاهر مي‌شود:

۱- **مرحله لرز و سرما:** ناگهاني شروع مي‌شود. بيمار به شدت احساس كسالت نموده، دچار سردرد و دردهاي استخواني شده و تمام بدن با سرماي شديد و غير قابل تحملي به مدت ۱ ساعت شروع به لرز مي‌نمايد.

۲- **مرحله گرما (تب):** با بالا رفتن دماي بدن به حدود ۴۰ تا ۴۱ درجه سانتیگراد، لرز متوقف شده و تب شديدي بدن را فرا مي‌گيرد كه به مدت ۱ تا ۲ ساعت اين وضعيت ادامه دارد.

۳- **مرحله تعريق:** پس از گذشت ۱ تا ۲ ساعت از شروع تب، بيمار عرق شديد مي‌كند. در پايان اين مرحله و با گذشت ۵ الي ۸ ساعت از شروع تب، درجه حرارت بدن به حد طبيعي باز مي‌گردد. بيمار خسته اما بدون علامت است و تا شروع مرحله بعدي احساس آرامش مي‌كند.

● به طور كلي **علامت شايع بيماري**، تب شديدي است كه همراه با لرز و عرق براي مدت ۵ تا ۸ ساعت ادامه يافته و سپس هر ۲ يا ۳ روز يك بار باز مي‌گردد. هر يك از اين حملات، قواي جسماني بيمار را به شدت كم كرده و باعث كاهش شديد فعاليت هاي فرد در طي دوران بيماري مي‌گردد. همراه با پيشرفت بيماري، كم خوني و سپس بزرگي طحال (در موارد شديد) ايجاد مي‌شود.

مرحله اول: لرز

لرز به حدی شدید است که حتی تختخواب بیمار هم تکان می خورد. خشکی پوست و کبودی انتهای دست ها و پاها مربوط به این مرحله است. نبض تند و ضعیف است. ممکن است بیمار دچار سردرد، تهوع و استفراغ شود. این مرحله ممکن است ۱۵ دقیقه تا یک ساعت و گاه دو ساعت طول بکشد.

مرحله دوم: تب

بعد از قطع لرز، بیمار دچار تب شده و احساس گرما می کند. تب ممکن است بسیار بالا و حتی بالاتر از ۴۰ درجه سانتی گراد باشد و همراه با آن سرخی و برافروختگی صورت، قرمزی چشم، خشکی پوست، نبض تند، سردرد، خشکی زیاد دهان، عطش، تهوع و گاه استفراغ دیده می شود. این مرحله حدود ۸ ساعت طول می کشد.

مرحله سوم: تعریق (عرق کردن)

بیمار به سرعت دچار تعریق شدید می گردد. عرق کردن ابتدا از صورت و دست ها شروع می شود و سپس از کلیه منافذ بدن انجام می گیرد، طوری که لباس ها و ملحفه خیس و مرطوب می شود. این مرحله به طور معمول یک تا پنج ساعت طول می کشد.

ب: درمان مالاریا چگونه انجام می شود؟

درس پنجم

▼ سخنرانی

از مسئول بیماری های مرکز بهداشت شهرستان و یا پزشک مرکز دعوت کنید تا به کلاس شما بیاید و در خصوص درمان مالاریا برای شما توضیح داده و به سوالات زیر پاسخ دهد.

۱. هدف از درمان مالاریا چیست؟

۲. بهترین زمان برای شروع درمان مالاریا چه زمانی است؟

۳. چه اقدامی برای گروه های پرخطر مبتلا به مالاریا باید انجام گردد؟

۵

دانستنی های سلامتی

- در صورتی که فردی با علائم مالاریا به خانه بهداشت یا مراکز خدمات جامع سلامت یا مراکز درمانی مراجعه کرد، بررسی سابقه مسافرت، ملیت و شغل فرد می تواند در تشخیص زودهنگام و درمان مالاریا کمک مؤثری کند.
- در حال حاضر شرایط انتقال مالاریا در جنوب و جنوب شرق کشور به ویژه در مناطق مرزی سیستان و بلوچستان وجود دارد و افرادی که در این مناطق زندگی می کنند یا به واسطه مسافرت و شغل به این مناطق تردد دارند، احتمال دارد که به مالاریا مبتلا شوند.
- افرادی که از اتباع کشورهای افریقایی، پاکستانی یا افغانستانی هستند و یا به این کشورها تردد داشته اند، احتمال ابتلا به مالاریا را دارند.
- رانندگان و نظامیانی که به مناطق مرزی سیستان و بلوچستان تردد دارند، احتمال ابتلا به مالاریا دارند.
- هدف از درمان مالاریا، درمان سریع عفونت و حذف انگل از بدن بیمار است. این اقدام از پیشرفت بیماری و از سوی دیگر از انتقال بیماری به افراد دیگر در سطح جامعه پیشگیری می کند.

- **شروع درمان بیمار** باید در اولین فرصت پس از تشخیص (در ۲۴ ساعت اول در مالاریای بدون عارضه و در ۲ ساعت اول در مالاریای عارضه دار و شدید) صورت پذیرد.
- اگر بیماری مالاریا سریع تشخیص داده شود، به سادگی قابل درمان است. دوره درمان باید زیر نظر پزشک و یا مراقب سلامت کامل گردد.
- درمان مالاریا بایستی تحت نظارت مستقیم کارکنان بهداشت یا درمان با استفاده از دستورالعمل داتس (DOTs) انجام شود.
- تمامی بیماران مالاریا بایستی توسط پزشک مورد ویزیت و معاینه قرار گیرند.
- تشخیص و درمان مالاریا در سراسر کشور در مراکز خدمات جامع سلامت و مراکز درمانی دولتی به طور رایگان انجام می شود.
- توصیه می گردد افراد پرخطر مبتلا به مالاریا از جمله کودکان کمتر از پنج سال، زنان باردار، افراد بالای ۶۵ سال، بیماران با بیماری زمینه ای شدید از جمله سرطان، ایدز، نارسایی کلیه موارد مالاریای شدید، پس از دریافت دوز اولیه داروی ضد مالاریا سریعاً به بیمارستان، برای بستری ارجاع داده شوند.

ج: راههای تشخیص مالاریا چیست؟

درس ششم

▼ یک بازدید

- با راهنمایی و هماهنگی مربی و کارشناس مسئول مالاریای شهرستان، از آزمایشگاه تشخیص مالاریا و نحوه تهیه نمونه خون محیطی بازدید کنید. در این بازدید به نکات زیر توجه نمایید:

۱. چه کسانی برای تشخیص مالاریا مراجعه می کنند؟

.....

۲. از چه راه هایی مالاریا تشخیص داده می شود؟

.....

۳. آیا ضروری است که افراد دارای تب و لرز، برای انجام آزمایش، خودشان به آزمایشگاه مراجعه نمایند؟

.....

- هر فردی با علائم تب، لرز، سردرد و احساس کسالت، بایستی بلافاصله به نزدیک ترین خانه بهداشت، مرکز خدمات جامع سلامت و یا آزمایشگاه مالاریا مراجعه نماید.
- شرح حال دقیق در مورد محل سکونت، سابقه سفر به کشورها و مناطق داخلی کشور (دارای انتقال محلی بیماری) در ماه های گذشته (۲۴ ماه گذشته) و یا سابقه ابتلا به مالاریا (احتمال عود مالاریای ویواکس) می تواند به تشخیص زودهنگام مالاریا کمک کند.

• **تشخیص مالاریا به دو صورت زیر انجام می شود:**

* **مشاهده انگل در لام خون محیطی در آزمایشگاه:** تهیه لام خون به معنی پخش کردن چند قطره خون روی یک شیشه مستطیلی شکل است که بعد از رنگ آمیزی آن را زیر میکروسکوپ بررسی می کنند.

* **کیت های تشخیص سریع مالاریا:** بهورزان، مراقبین سلامت و داوطلبان سلامت محله می توانند از این کیت ها به ویژه در مناطقی که دسترسی آسان به آزمایشگاه مالاریا وجود ندارد (مناطق روستایی، قرنطینه های مرزی و مناطق دور از دسترس) جهت تشخیص مالاریا استفاده نمایند.

- در صورت مثبت شدن کیت تشخیص سریع مالاریا، بیمار بایستی بلافاصله به خانه بهداشت/ مرکز خدمات جامع سلامت جهت تهیه لام خون محیطی و شروع درمان مراجعه کند.
- آزمایش مالاریا در کلیه مراکز خدمات جامع سلامت، خانه های بهداشت، آزمایشگاه های تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت و بیمارستان های دولتی به صورت رایگان انجام می شود.
- درمان مالاریا در سراسر کشور در مراکز خدمات جامع سلامت و مراکز درمانی دولتی به طور رایگان انجام می شود.

د: روش تشخیص سریع مالاریا چیست؟

درس هفتم

▼ کار عملی

به گروه های کوچک تقسیم شوید. لوازم مورد نیاز برای تشخیص مالاریا را از مسئول مالاریا تحویل بگیرید. پس از توضیحات مسئول مالاریا، در گروه های کوچک در خصوص نمونه گیری تمرین کرده و نتایج را یادداشت نمایید. سپس به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱. محتویات داخل کیت تشخیص سریع مالاریا چیست؟

۲. در چه صورت نمونه فرد منفی است؟

۳. در نمونه مثبت چه علامتی بر روی کیت ظاهر می شود؟

۴. در صورت وجود چه علامتی، نمونه فاقد اعتبار است و نیاز به تکرار با کیت دیگر دارد؟

۷

دانستنی های سلامتی

- توجه: هر کیت تشخیص سریع مالاریا با توجه به کارخانه تولیدی آن، یک دستورالعمل نحوه استفاده و تفسیر دارد، بنابراین ضروری است حتماً قبل از استفاده از آن، دستورالعمل را مطالعه کنید.
- به عنوان مثال دستورالعمل زیر مربوط به کیت تولید شده توسط شرکت First Response است.
- محتوای بسته کیت:
 - * کیت
 - * وسیله مخصوص (میکروپیپت) جهت برداشت نمونه خون
 - * ماده خشک کننده

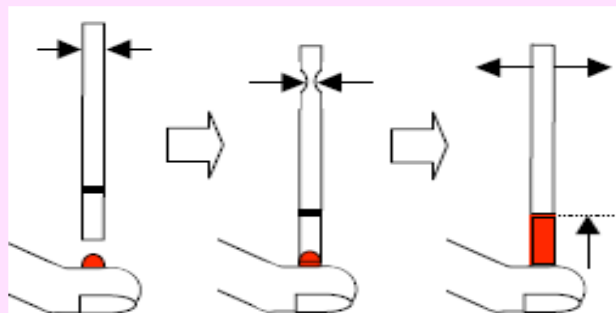
• نحوه تهیه نمونه خون در روش تشخیص سریع:

- ابتدا دستکش دست نمایید.
- کف دست چپ بیمار را به طرف بالا نگه دارید و انگشت سوم را انتخاب نمایید.
- نوک انگشت بیمار را با پنبه الکلی تمیز نمایید.
- پنبه را محکم روی انگشت بیمار بکشید تا جرم و چربی آن پاک شود.
- با یک حرکت سریع با لانست استریل نوک انگشت را سوراخ نمایید.
- کمی فشار داده شود تا خون خارج شود.
- مقداری خون با استفاده از وسیله مخصوص برداشتن نمونه خون (میکروپیپت)، برداشته و آن را بر روی قسمت مربوط به نمونه خون از کیت قرار دهید.

توجه: روی بدنه میکروپیپت یک علامتی وجود دارد که نشان می دهد چه مقدار خون لازم است تا برای نمونه بردارید.

- دو قطره از مایع بافر در قسمت بافر چکانده شود.
- کیت را روی میز قرار داده و بعد از ۲۰ دقیقه نتیجه را از روی کیت بخوانید.

نحوه جمع آوری خون توسط میکروپیپت

نحوه جمع آوری خون توسط وسیله مخصوص (میکروپیت)

- میکروپیت را روی خون جاری از نوک انگشت قرار دهید.
- کمی انتهای میکروپیت را فشار داده و بعد آن را رها کنید.
- خون به داخل میکروپیت کشیده می شود.

• بررسی و تفسیر نتایج

نتیجه منفی:

فقط یک نوار صورتی-بنفش در قسمت کنترل
(قسمت C)

نتیجه مثبت:

دو نوار صورتی-بنفش در قسمت بالایی صفحه آزمایش یا ظاهر شدن سه نوار صورتی- بنفش در صفحه آزمایش

تفسیر نتایج:

- نتیجه مثبت پلاسمودیوم ویواکس:
- دو نوار صورتی-بنفش در قسمت علامت گذاری شده PAN و کنترل (C) مشاهده می شود

تفسیر نتایج:

- نتیجه مثبت پلاسمودیوم فالسیپاروم:

- یا سه نوار صورتی-بنفش در قسمت علامت گذاری شده PAN، P.f. و کنترل (C) مشاهده می شود

نتیجه اعتبار ندارد و باید با کیت دیگری دوباره تکرار شود:

وقتی هیچ نوار رنگی روی صفحه آزمایش تشکیل نشود یا ظاهر شدن دو نوار صورتی-بنفش در قسمت پایینی صفحه آزمایش

▼ در محله

۱. آیا در بین خانوارهای تحت پوشش شما، فرد مبتلا به مالاریا که در حال حاضر تحت درمان باشد وجود دارد؟

.....

۲. آیا خانوار محله شما علائم مالاریا را می دانند؟ توضیح دهید.

.....

۳. آیا خانوار محله شما می دانند که درمان مالاریا چگونه انجام می شود و بهترین زمان شروع درمان آن چه زمانی است؟ توضیح دهید.

.....

۴. آیا خانوار محله شما می دانند در صورت مشاهده علائم مالاریا چه اقدامی باید انجام دهند؟ توضیح دهید.

.....

مشکلات شناسایی شده در محله:

۱-.....

۲-.....

۳-.....

چگونه با مالاریا مقابله کنیم؟

الف: محل های رشد و تکثیر پشه مالاریا کجاست؟

درس هشتم

▼ یک بازدید

با راهنمایی و هماهنگی مربی خود از محله تحت پوشش خود بازدید کرده و مکان ها و اشیایی (زیستگاه های طبیعی و مصنوعی) که احتمال رشد و تکثیر پشه مالاریا دارند را شناسایی نمایید. آن ها را در جدول زیر یادداشت کرده و در کلاس بیان نمایید.

مکان	اشیاء

▼ یک ماجرای واقعی

خانواده آقای یوسفی در فصل تابستان کولر روشن می کنند. متأسفانه چند وقت است که کولر منزل آن ها خراب شده است و از آن آب می ریزد. آقای یوسفی فعلاً یک ظرف خالی زیر کولر گذاشته است که آب داخل ظرف بریزد. کاردان بیماری های مرکز که برای بازدید منازل آمده بود، گفت در داخل آب جمع شده در ظرف، لارو پشه آنوفل مشاهده شده و احتمال مالاریا بیشتر شده است. خانواده آقای یوسفی از این موضوع نگران شده اند.

- درباره این ماجرا چه نظری دارید؟ در مورد سوالات زیر با دیگر داوطلبان سلامت محله بحث و گفتگو کنید.

۱. به نظر شما لارو پشه مالاریا چیست؟

۲. به نظر شما خانواده آقای یوسفی برای از بین بردن لارو پشه و جلوگیری از مالاریا باید چه اقدامی انجام دهند؟

۳. به نظر شما برای ازبین بردن آب های راکد (آب هایی که در یک جا جمع می شوند) چه اقداماتی باید انجام شود؟

۸

دانستنی های سلامتی

■ محل زندگی، رشد و تکثیر پشه های مالاریا معمولاً در مکان های زیر است:

آب های راکد، چاله ها، آب انبارها، آبگیرهای موقت و دائم، مانداب ها، آب های شور و شیرین، زیستگاه های موقت و دائم در اندازه های کوچک و بزرگ

■ معمولاً دما و رطوبت دو عامل مهم جهت رشد و تکثیر پشه مالاریا می باشند.

■ چرخه زندگی پشه ها دارای چهار مرحله می باشد:

* تخم

* لارو

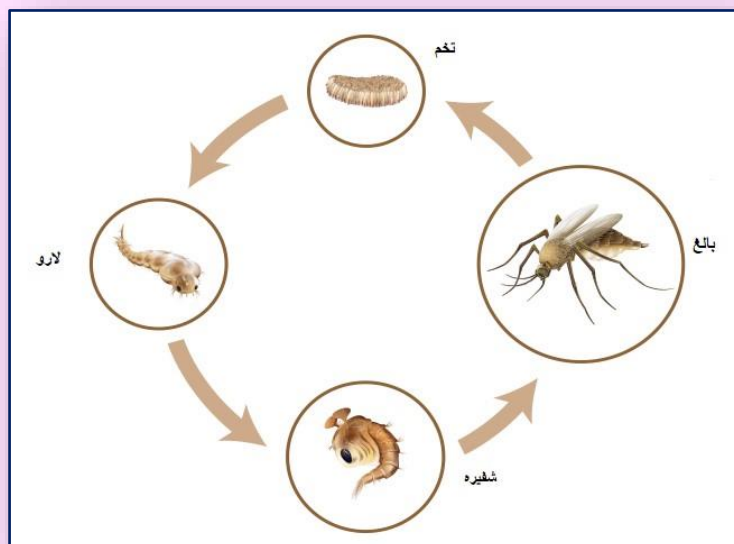
* شفیره

*پشه بالغ

چرخه زندگی پشه با توجه به دما و رطوبت محیط در مدت زمان ۷ الی ۱۴ روز (متوسط ۱۰ روز) کامل می گردد. پشه های ماده در هر بار تخم گذاری ۱۰۰ تا ۴۰۰ تخم می گذارند و یک پشه ماده قادر است پیش از آن که بمیرد ۱۰۰۰ تا ۳۰۰۰ تخم بگذارد. پشه ماده تخم خود را معمولاً روی سطح آب راکد می گذارد، اما ممکن است روی گل و لای و یا هر چیزی که در مسیر آب باشد تخم ریزی کند. تخم ها پس از ۲-۳ روز به لارو تبدیل می شوند. لاروها پس از گذشت یک تا دو هفته به شفیره تبدیل می شوند. شفیره پس از ۳ روز به پشه کامل مبدل می شود. پشه ها در طی روز در محل های خنک، تاریک، مرطوب و محفوظ به استراحت می پردازند و در عصر و غروب آفتاب برای تغذیه خارج می شوند. بنابراین **بیشترین زمان فعالیت خونخواری پشه آنوفل از غروب آفتاب تا قبل از طلوع** می باشد. هر مکان و یا شیئی که آب را در خود نگه دارد و باعث تجمع آب گردد محل مناسبی برای تخم ریزی پشه ها است.

چرخه زندگی پشه آنوفل ناقل مالاریا

ب: راه های پیشگیری از مالاریا چیست؟

درس نهم

▼ کار گروهی

به دو گروه تقسیم شوید و در مورد راه های انتقال و پیشگیری از ابتلا به مالاریا با یکدیگر بحث کنید و نتایج بحث های خود را در جدول زیر یادداشت کنید. در مورد نظرات گروه مقابل نیز با دیگر داوطلبان سلامت محله بحث و گفتگو کنید.

راه انتقال بیماری مالاریا	راه های پیشگیری از ابتلا به مالاریا

▼ سخنرانی

از کاردان مبارزه با بیماری های مرکز خدمات جامع سلامت دعوت کنید تا در کلاس شما حضور یابد و در مورد سوالات زیر برای شما توضیح دهد.

۱. بایوفلش (لاروکش بیولوژیک) چیست؟

.....

۲. آیا آبی که داخل آن بایوفلش ریخته شود، قابل خوردن است؟

.....

۳. نحوه استفاده از بایوفلش در حوض انبار به چه صورت است؟

.....

۹

دانستنی های سلامتی

- به دلیل این که چرخه انتقال مالاریا از سه بخش انگل مالاریا، انسان و پشه آنوفل در محیط مناسب تشکیل شده است، اقدامات پیشگیری و مبارزه می تواند علیه هر کدام از این بخش ها انجام پذیرد.
- **پشه بند:** فعالیت خونخواری پشه آنوفل در طول شب (از غروب آفتاب تا قبل از طلوع آفتاب) می باشد، پس استراحت در درون پشه بند مانع خوبی از گزش پشه ها است.

- **دفع کننده ها:** دفع کننده ها به صورت پماد، کرم، لوسیون و اسپری برای استفاده روی پوست قسمت های باز بدن مانند گردن، زانو و مچ دست و پا و یا به صورت محلول برای آغشته کردن پشه بند، وسایل خواب و لباس به کار گرفته می شود.
- **نصب توری در و پنجره:** یک وسیله حفاظتی فردی و خانوادگی است. در هنگام نصب توری تمام منافذی که احتمال ورود پشه ها وجود دارد، مانند در، پنجره، سوراخ ها و منافذ مختلف باید با توری پوشانده شود.
- **لباس ها:** لباس های محافظ در شرایطی که افراد به هر علتی مجبورند در ساعت های حمله و گزیدن پشه ها در خارج از محل امن باشند ارزش بالایی دارد، نکته دیگر در رابطه با لباس ها این است که از پوشیدن لباس های تیره خودداری شود.
- **انتخاب محل زندگی:** انتخاب مسکن اهمیت بسیار دارد. محل سکونت دائمی یا موقت نباید همجوار با محل تکثیر پشه ها باشد. محل تکثیر پشه ها در نزدیکی محل سکونت بایستی بهسازی شود.
- **روش های از بین بردن امکان رشد و تکثیر لارو (پشه نابالغ):**

✓ **اقدامات مهم و مؤثر در این زمینه شامل:**

- پرکردن و از بین بردن گودال ها و حلب های خالی
- خشکاندن آب های راکد
- از بین بردن و زهکشی مکان های موجود در اطراف اماکن انسانی که می تواند محل تکثیر لاروها باشد.
- جاری کردن آب های راکد و قراردادن سرپوش برای چاه ها و مخزن آب خانه ها
- افزایش سرعت جریان آب های جاری
- کاشت درخت اکالیپتوس در نواحی باتلاقی
- استفاده از حشره کش های شیمیایی
- یکی از بهترین و مهم ترین راه کنترل ناقل، استفاده از موجوداتی نظیر ماهی گامبوزیا است که از لارو و تخم پشه ها به عنوان مواد غذایی استفاده می نمایند.
- استفاده از حشره کش های بیولوژیک (بایوفلش):

➤ **بایوفلش** نام تجاری محصولی است که به شگل گرانول (دانه) می باشد، از مواد موجود در طبیعت مانند پسماند چغندر یا مغز داخلی ذرت (چوب وسط ذرت) ساخته شده و یک باکتری (بی ضرر برای انسان) روی آن چسبانده شده است که توسط لاروها خورده می شود و باعث از بین رفتن لاروها می گردد.

➤ در زیستگاه های لاروی بدون پوشش گیاهی ۲ گرم به ازای هر متر مربع و اگر دارای پوشش گیاهی باشد ۴ گرم در هر متر مربع، استفاده از بایوفلش توصیه می شود. هر در نوشابه خانواده ۲ گرم بایوفلش و هر کبریت معمولی ۵ گرم ظرفیت دارد.

➤ در زیستگاه های لاروی که آب آن جریان ندارد، بایوفلش هر دو هفته یک بار باید استفاده شود. در زیستگاه هایی که جریان کند آب وجود دارد مانند حاشیه چشمه ها بایوفلش به صورت هفتگی استفاده می شود.

➤ بایوفلش در دمای معمولی اتاق قابل نگهداری است. اثر بایوفلش در دمای زیاد یا قرار دادن در زیر تابش مستقیم آفتاب و نیز در محل های مرطوب از بین می رود.

➤ بایوفلش هیچ ضرری برای انسان، حیوان و محصولات کشاورزی ندارد و می تواند بدون هیچ نگرانی در آب آشامیدنی مصرف شود.

• **برای مبارزه با پشه بالغ، سم پاشی و مه پاشی نیز انجام می شود.**

استفاده از حشره کش ها، عملیات کنترل ناقلین مالاریا در یک منطقه، در صورت صلاحدید مسئولین بهداشتی طبق دستورالعمل های وزارت بهداشت انجام خواهد شد.

ج: نحوه صحیح استفاده از پشه بند به چه صورت می باشد؟

درس دهم

▼ یک ماجرای واقعی

خانواده منیره خانم شب ها هنگام خواب از پشه بند استفاده می کردند. چند روز قبل هنگام شستن پشه بند، قسمتی از آن پاره شد و منیره خانم دیگر از آن استفاده نمی کند. امروز کاردان بیماری های مرکز برای بازدید مالاریا آمده بود و منیره خانم به او گفت که پشه بند را چگونه شسته و غیرقابل استفاده شده است. درباره این ماجرا چه نظری دارید؟ در کلاس با یکدیگر بحث و گفتگو کنید و سپس به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱. به نظر شما منیره خانم برای شستن پشه بند از چه موادی استفاده کرده است؟

۲. آیا می دانید برای خشک کردن پشه بند چه نکاتی را باید رعایت کرد؟

۳. آیا پشه بند پس از پاره شدن قابل استفاده مجدد است؟

۱۰

دانستنی های سلامتی

- با توجه به این که فعالیت خونخواری پشه آنوفل از غروب آفتاب تا قبل از طلوع صبح ادامه دارد، استراحت در درون پشه بند مانع نیش زدن پشه ها می گردد.
- شرایط نگهداری پشه بند به این صورت است که از زمان غروب تا طلوع آفتاب پشه بند را در نقاط مشخص شده، نصب می نمایند. هنگام استفاده، انتهای پشه بند زیر لحاف و تشک تا زده می شود تا جلوی ورود پشه ها به پشه بند گرفته شود. تمامی اعضای خانواده مخصوصاً کودکان و خانم های باردار باید زیر پشه بند بخوابند. در صورتی که پشه بند سوراخ یا پاره شده باشد، پشه ها می توانند وارد شوند. بنابراین در صورت پاره شدن پشه بند بایستی سوراخ ها تعمیر و دوخته شود. پشه بندها بایستی در طول روز جمع آوری شده و هرگز زیر آفتاب رها نگردند.

- برای شستن پشه بند بایستی از آب ولرم استفاده نمود. می توان از پودر لباسشویی، شامپو و مایع ظرفشویی جهت شستشوی آن استفاده کرد. هرگز نباید از وایتکس و مواد رنگ بر جهت تمیز کردن پشه بند استفاده شود. همچنین نباید در آب رودخانه و دریاچه پشه بند را شست. از اتو کردن آن نیز بایستی خودداری کرد. پشه بند را پس از شستشو بایستی در سایه قرار داد تا خشک شود. پشه بند هرگز نباید در معرض نور مستقیم آفتاب قرار گیرد.

▼ در محله

۱. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند محل های رشد و تکثیر پشه مالاریا چه جاهایی هستند؟

.....

۲. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند بیشترین زمان فعالیت خونخواری پشه آنوفل چه زمانی است؟

.....

۳. آیا خانوارهای تحت پوشش شما راه های انتقال مالاریا را می دانند؟ توضیح دهید.

.....

۴. آیا خانوارهای تحت پوشش شما نحوه صحیح استفاده از پشه بند را می دانند؟

.....

۵. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند چگونه می توان از ابتلا به مالاریا پیشگیری کرد؟ توضیح دهید.

.....

مشکلات شناسایی شده در محله:

۱-.....

۲-.....

۳-.....

منظور از حذف مالاریا چیست؟

الف: هدف از حذف مالاریا در کشور چیست؟

درس یازدهم

▼ سخنرانی

از کارشناس واحد پیشگیری از بیماری های مرکز بهداشت دعوت نمایید به کلاس بیاید و در زمینه حذف مالاریا برای شما توضیح و به سوالات زیر پاسخ دهد.

۱. هدف برنامه مالاریا در کشور جمهوری اسلامی ایران چیست؟

۲. چه اقداماتی جهت حذف مالاریا در مناطق در معرض خطر باید انجام شود؟

▼ کارگروهی

به دو گروه تقسیم شوید و با مشورت هم، نقش گروه های مختلف در حذف بیماری مالاریا را تعیین و در جدول زیر تکمیل نمایید. در مورد پاسخ های هر گروه با یکدیگر بحث کنید، سپس به کمک مربی جدول را تصحیح نمایید.

گروه	نقش
مراقب سلامت	
مردم	
داوطلب سلامت محله	
داوطلب متخصص	
سایر (روحانیون، معلمان و...)	

- هدف برنامه مالاريا در کشور جمهوري اسلامي ايران از سال ۱۳۸۹ "حذف بيماري و جلوگيري از بازگشت آن" قرار داده شده است. در اين راستا کشور جمهوري اسلامي ايران مصمم است تا با استعانت از درگاه خداوند متعال شعار "ايران بدون مالاريا" را تحقق بخشد و در اين زمينه به الگويي مناسب براي ساير کشورهاي منطقه تبديل شود.
- برنامه حذف مالاريا با هدف حذف انتقال مالاريای محلی (بومي) طرح ريزي شده است. يعني پس از دريافت گواهي حذف مالاريا، نبايد هيچ گونه موردی از مالاريا که محلي بوده در منطقه گزارش گردد.
- اهم اقداماتي که جهت حذف صورت مي گيرد به قرار ذيل مي باشد:
 - ✓ سطح آگاهي داوطلبان سلامت، داوطلبان متخصص و اهالي روستا با برگزاري جلسات آموزشي و يا به صورت آموزش چهره به چهره افزايش يابد.
 - ✓ کليه موارد مثبت مالاريا بايد کمتر از ۲۴ ساعت از بروز علائم در فرد، توسط مراقب سلامت يا داوطلب سلامت شناسايي گردد.
 - ✓ درمان بيماران با داروهای مالاريا به صورت کامل و به موقع انجام شود.
 - ✓ درمناطق در معرض خطر (مناطقى که به دليل رفت و آمدهاى مرزى مالاريا خيز هستند) از پشه بندهاى آغشته به سم استفاده شود. داوطلبان سلامت مي توانند در توزيع پشه بند با مراقب سلامت و يا بهورز همکاري نمايند.
 - ✓ در صورت مشاهده مورد مثبت انتقال محلي (بومي) مالاريا در يک روستا، لازم است حداقل ۸۰٪ مکان های زندگي انسان ها و محل های نگهداري حيوانات يک روستا/ حاشيه شهر به صورت کامل سمپاشي داخل اماکن گردد.
 - ✓ در روستاهايي که مورد مالاريای فالسيپارم يا مورد بومي ويواکس شناسايي شده است براي انهدام پشه های بالغ و قطع زنجيره انتقال، سه نوبت عمليات سمپاشي فضايي (مه پاشي) بايستي بلافاصله پس از شناسايي بيمار انجام شود.
 - ✓ لاروکشي کليه محل های رشد و تکثير پشه آنوفل به وسيله ماده لاروکش (بايوفلش) صورت پذيرد.
 - ✓ پرکردن گودال ها، خشکاندن آب های راکد، قرار دادن سرپوش بر روی چاه ها با مشارکت مردم و ساير ارگان ها و ادارات انجام شود.

✓ ورود جمعیت مهاجر اتباع افغانستانی و پاکستانی و ایرانی که به مناطق مرزی تردد می کنند بایستی ثبت شود و این افراد باید از نظر مالاریا آزمایش (لام/ کیت تشخیص سریع) دهند.

▼ در محله

۱. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند که برای حذف مالاریا چه نقشی دارند؟

.....

۲. آیا در بین دوستان، آشنایان و خانوارهای تحت پوشش شما، افرادی زندگی می کنند که با کشورهای همسایه در تردد باشند؟

.....

۳. آیا مردم محله شما، درباره انواع مالاریا و نوع شدید بیماری می دانند؟

.....

مشکلات شناسایی شده در محله:

۱-.....

۲-.....

۳-.....

۵ چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟

بر اساس بحث هایی که در جلسات قبلی داشته اید و نتایج آن را در قسمت "در محله" نوشته اید، برای انتقال پیام ها به مردم برنامه ریزی کنید.

● انتخاب پیام های مناسب

مسائلی که در محله شما وجود دارد را روی تخته یادداشت کنید و در باره شدت هر مسئله بحث کنید. چه تعداد از مردم محله با آن مسئله روبرو هستند؟ کدام مسئله خطر بیشتری دارد؟ سپس درباره مسائلی که یادداشت کرده اید، رأی گیری کنید. ۵ مسئله ای را که مهم تر از بقیه هستند، در جدول زیر یادداشت کنید.

شماره	مسائل بهداشتی مهم محله ما
۱	
۲	
۳	
۴	
۵	

سپس برای حل این مسائل برنامه ریزی کنید. مردم محله شما به چه آموزش هایی بیشتر احتیاج دارند؟ با چه روشی باید به مردم آموزش داد؟ چه کار دیگری جز آموزش می توان برای این مسائل انجام داد؟ نتیجه بحث هایتان را در جدول به طور خلاصه بنویسید.

شماره	برای حل کدام مسئله؟	چه کاری باید کرد؟	چه کسی مسئول این کار خواهد بود؟	این کار چه زمانی انجام خواهد شد؟

توجه کنید: اگر برنامه هایی که در این جدول می نویسید اجرا نکنید، کار خود را ناقص رها کرده اید. فقط زمانی به یادگیری کتاب دیگری بپردازید که پیام هایتان را به مردم محله منتقل کرده باشید.

● تهیه مواد آموزشی

اگر در جدول برنامه ریزی خودتان، تهیه مواد آموزشی مثل پوستر، پمفلت، جزوه، روزنامه دیواری، شعار و ... هم دارید، به صورت گروهی در کلاس، این مواد را تهیه کنید.

شماره	نوع مواد آموزشی	موضوع و پیام های اصلی	افراد مسئول انجام کار	زمان	وسایل مورد نیاز

● سخنرانی (چهره به چهره)

شما باید خودتان را برای آموزش مردم آماده کنید و این کار به تمرین نیاز دارد. بهتر است در کلاس خود درباره مسائلی که در محله شما اهمیت بیشتری دارند، سخنرانی کنید تا هم آمادگی بیشتری کسب کنید و هم اگر اشکالی در گفته های شما هست، با مربی و سایر داوطلبان سلامت محله آن را برطرف کنید. برای این که سخنان شما برای مردم محله تان قابل قبول باشد، چه کار باید بکنید؟ برای این سخنرانی های تمرینی برنامه ریزی کنید (در صورت موافقت مربی، می توانید این سخنرانی را برای مردم دیگر انجام دهید و مربی بر کار شما نظارت کند).

شماره	موضوع سخنرانی	سخنران	تاریخ

● ایفای نقش

برای انتقال پیام به مردم باید روش صحیح گفتگو با آن ها را دانست و به تدریج در این کار ماهر شد. بهترین راه تمرین ارتباط با دیگران، ایفای نقش است. در حضور مربی و سایرین درباره همه مسئله ها، سوال ها و ماجراهای این کتاب یک ایفای نقش انجام دهید. بحث بعد از ایفای نقش، مهم تر از خود آن است. فراموش نکنید که در این بحث ها باید درباره نقش ها صحبت کنید، نه درباره بازیگران! شاید بخواهید از قبل، برای ایفای نقش تمرین کنید. بنابراین برای زمان اجرای ایفای نقش برنامه ریزی کنید.

شماره	ماجرای ایفای نقش	تعداد بازیگران	اسامی بازیگران	تاریخ اجرا

خود آزمایی ؟

برای این که بدانید آیا مطالب این کتاب را به خوبی یاد گرفته اید، آن ها را در خاطر دارید و از آن ها به شکل صحیحی استفاده می کنید، سوالات زیر را از خود بپرسید:

▼ آیا می دانم؟

۱. مالاریا چه اهمیتی دارد؟
۲. عامل مالاریا چیست؟
۳. انواع مالاریا کدامند؟
۴. علائم مالاریا چیست؟
۵. نحوه تشخیص مالاریا چگونه است؟
۶. چه عواملی در ایجاد مالاریا مؤثر است؟
۷. از چه راه هایی می توان از مالاریا پیشگیری کرد؟
۸. نحوه صحیح استفاده از پشه بند چگونه است؟
۹. نقش من به عنوان داوطلب سلامت محله در حذف مالاریا چیست؟

▼ آیا می توانم؟

۱. بیماران مبتلا به مالاریا را در منطقه شناسایی کنم؟
۲. اهمیت مالاریا را برای مردم محله توضیح دهم؟
۳. عامل مالاریا و راه های انتقال مالاریا را آموزش دهم؟
۴. علائم مالاریا را توضیح دهم؟
۵. عوامل مؤثر در ایجاد مالاریا را به مردم محله آموزش دهم؟
۶. مکان های رشد و تکثیر پشه مالاریا را در محله شناسایی کنم؟
۷. راه های پیشگیری از مالاریا را به مردم آموزش دهم؟
۵. نقش مردم در حذف مالاریا را به مردم محله توضیح دهم؟
۶. اهمیت تشخیص زود هنگام و درمان به موقع مالاریا را به مردم محله توضیح دهم؟

▼ آیا پیام ها را به مردم منتقل کرده ام؟

۱. آیا اهمیت مالاریا را به خانوارهای تحت پوشش خود آموزش داده ام؟
۲. آیا در مورد عامل مالاریا و راه های انتقال آن به خانوارهای تحت پوشش خود آموزش داده ام؟
۳. آیا خانوارهای تحت پوشش من با چرخه انتقال مالاریا آشنایی دارند؟
۲. آیا عوامل مؤثر در ایجاد مالاریا را برای خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۳. آیا علایم ابتلا به مالاریا را برای خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۴. آیا راه های پیشگیری از ابتلا به مالاریا را به خانوارهای تحت پوشش خود آموزش داده ام؟
۵. آیا خانوارهای تحت پوشش خود اهمیت تشخیص زودهنگام و درمان به موقع مالاریا را می دانند؟
۶. آیا استفاده صحیح از پشه بند را به خانوارهای تحت پوشش خود آموزش داده ام؟
۷. آیا نقش مردم در حذف مالاریا را به خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟

▼ آیا کارهای ما موثر بوده است؟

۱. آیا مردم محله، از پشه بند به طور صحیح استفاده می کنند؟
۲. آیا مردم محله و به ویژه افراد خانواده بیماران، به روش صحیح و منطقی از خود در مقابل مالاریا مراقبت می کنند؟
۳. آیا مردم محله، علایم و نشانه های مالاریا را می شناسند؟
۴. آیا مردم محله، نحوه انتقال مالاریا را می دانند؟
۶. آیا بیماران مبتلا به مالاریا در محله، به موقع تشخیص داده می شوند؟
۷. آیا مردم محله مکان های رشد و تکثیر پشه مالاریا را می شناسند و آن مکان ها را اصلاح می کنند؟
۷. آیا مردم محله راه های پیشگیری از مالاریا را رعایت می کنند؟
۸. آیا مردم محله برای حذف مالاریا همکاری می کنند؟
۹. آیا بیماران مبتلا به مالاریا به موقع درمان می شوند؟

اگر در هر یک از این موارد اشکالی دارید، آن را با مربی خود در میان بگذارید.

۶ چگونه فر آیند انتقال پیام‌های سلامت به مردم را ارزیابی کنیم؟

برای این که بدانید آیا مطالب این کتاب به درستی به خانوارها منتقل شده و بخواهید میزان تأثیر آن را بررسی کنید، مراحل زیر را با کمک داوطلبان سلامت محله انجام دهید.

▼ مرحله اول

قبل از آموزش این کتاب به داوطلبان سلامت محله، با استفاده از پرسشنامه ی انتهای همین بخش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش هر داوطلب سلامت محله را مورد سنجش قرار دهید.

▼ مرحله دوم

پس از آموزش محتوای کتاب، با توجه به شرایط و نیاز مردم محله که در طی دوره ی آموزشی و ضمن انجام بحث های "در محله" بررسی و دسته بندی گردیده، انتقال پیام ها توسط داوطلبان سلامت محلات به خانوارهای تحت پوشش صورت می گیرد. نظارت مربی بر چگونگی انجام آموزش در محله ضروری است. این قسمت از کار مربی بخشی از آموزش داوطلبان سلامت محله محسوب می شود.

▼ مرحله سوم

به فاصله ی سه ماه پس از اتمام آموزش محتوای کتاب، لازم است مربی با همکاری داوطلبان سلامت محله میزان افزایش آگاهی، نگرش و عملکرد همان خانوارهای انتخاب شده در مرحله ی اول را مورد سنجش قرار دهد.

▼ مرحله چهارم

در صورتی که میزان افزایش آگاهی و نگرش خانوارها کمتر از ۳۵ درصد بود، مجدداً جهت انتقال پیام ها برنامه ریزی شود.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
مرکز بهداشت استان

پرسشنامه سنجش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد خانوارهای تحت پوشش در خصوص
«بیماری مالاریا»

..... مرکز بهداشت شهرستان:
..... مرکز خدمات جامع سلامت:
..... خانه بهداشت / پایگاه سلامت:
..... نام داوطلب سلامت محله:
..... تاریخ پرسشگری:
..... شماره خانوار:
..... نام سرپرست خانوار:

این پرسشنامه از طریق مصاحبه داوطلب سلامت با مادر یا یکی از اعضای آگاه خانوار تکمیل می شود.

□ زمان پرسشگری: قبل از آموزش (Pre test)

□ بعد از آموزش (Post test)

۱. راه اصلی انتقال مالاریا چیست؟

الف: گزش پشه آنوفل نر

ب: گزش کنه

ج: گزش پشه آنوفل ماده

د: گزش پشه خاکی

۲. مهم ترین علایم مالاریا کدامند؟

الف: لرز، تب و عرق

ب: خونریزی و سردرد

ج: سرفه و آبریزش بینی

د: استفراغ و اسهال

۳. مطمئن ترین روش تشخیص مالاریا چیست؟

الف: آزمایش ادرار

ب: آزمایش خون

ج: آزمایش مدفوع

د: آزمایش پوستی

۴. عامل مالاریا در کدام یک از ترشحات فرد بیمار وجود دارد؟

الف: خون

ب: بزاق

ج: خلط

د: همه موارد

۵. کدام یک از محل های زیر می تواند محل رشد و تکثیر پشه مالاریا باشد؟

الف: هوتک ها (گودال های بسیار بزرگی که آب باران در آنجا جمع می شود و ماه ها ماندگار است)

ب: حوض انبارها

ج: مانداب های ناشی از نشت آب کولر

د: همه موارد

۶. راه های پیشگیری از مالاریا کدام یک از موارد زیر می باشد؟

الف: خوابیدن در پشه بند

ب: نصب توری

ج: سم پاشی در محل استراحت پشه

د: همه موارد

۷. ماده ای که از مواد موجود در طبیعت ساخته شده و موجب از بین رفتن لارو پشه می شود چیست؟

الف: آهک

ب: پرکلرین

ج: بایوفلش

د: هیچکدام

۸. بهترین زمان استفاده از پشه بند چه زمانی می باشد؟

الف: غروب آفتاب تا طلوع آفتاب

ب: از طلوع آفتاب تا ظهر

ج: از طلوع آفتاب تا غروب

د: از ظهر تا غروب

۹. با شروع علایم تب و لرز، به بهورز، مراقب سلامت و یا داوطلب سلامت اطلاع می‌دهم.
الف: کاملاً موافقم ب: موافقم ج: نظری ندارم د: مخالفم و: کاملاً مخالفم
۱۰. استفاده صحیح از پشه بند یکی از راه‌های پیشگیری از مالاریا می‌باشد.
الف: کاملاً موافقم ب: موافقم ج: نظری ندارم د: مخالفم و: کاملاً مخالفم
۱۱. آیا در صورت بروز علایم تب، لرز و عرق به نزدیکترین خانه بهداشت، پایگاه و یا مرکز خدمات جامع سلامت برای انجام آزمایش مالاریا مراجعه می‌کنید؟
الف: بلی ب: خیر
۱۲. آیا در منزل پشه بند دارید؟
الف: بلی ب: خیر
۱۳. آیا هنگام خواب در زیر پشه بند می‌خوابید؟
الف: بلی ب: خیر
۱۴. آیا برای از بین بردن آب‌های راکد اطراف منزل اقدام نموده‌اید؟
الف: بلی ب: خیر
۱۵. آیا از بایوفلش برای کشتن لارو در حوض انبار استفاده می‌کنید؟
الف: بلی ب: خیر
۱۶. آیا دفع‌کننده حشرات و یا حشره‌کش در منزل دارید؟
الف: بلی ب: خیر
۱۷. آیا شما در سم‌پاشی با مراقب سلامت و یا بهورز همکاری می‌کنید؟
الف: بلی ب: خیر

۱. دستورالعمل کشوری درمان مالاریا در جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۲. کتاب برنامه حذف مالاریا در جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۳. گزارش جهانی مالاریا در سال ۲۰۲۲ سازمان جهانی بهداشت-WMR2022-www.WHO.int
۴. سند ۲۰۲۰ مالاریا سازمان جهانی بهداشت-www.WHO.int
۵. دستورالعمل کیت تشخیص سریع مالاریا- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

Health Education Series for Community Health Volunteers

Book Five: Common Diseases

Part 3

Malaria

Development of Material and Design of Educational Framework:

Dr.A. Mirolayaie, Dr.F. Nikpour, M. Mashayekhi, F. Goosheh, T. Mokhtari, M. Tohidi, M. Shabani chepi

Under supervision of

Dr.Ghobad Moradi

Dr.Farshid Rezaie

Dr.Khodadad Sheikhzade

Instructional Disign

Dr.Mansoor Fatehi

Produced By:

Ministry of Health and Medical Education

Deputy of Health

Center for Communicable Diseases Control

Health Education and Promotion Office

Zahedan University of Medical Sciences

This book is part of the health education series for community health volunteers with the following components:

A. TRAINER'S MANUAL

1. CHILD HEALTH

3. FAMILY HEALTH

5. COMMON DISEASES

B. INTRODUTORY BOOK

2. REPRODUCTIVE HEALTH

4. COMMUNITY HEALTH

6.RATIONAL USE OF MEDICINE

Common Diseases 5

☐ Tuberculosis

☐ Brucellosis

☒ **Malaria**

☐ Cutaneous Leishmaniosis

☐ Dermatophytosis

☐ Pediculosis

☐ Scabies

☐ Substance Abuse

☐ Disorders due to Iodine
Deficiency

☐ Intestinal Helminths

☐ Hypertension

☐ Cardiac Diseases

☐ Diabet

☐ Rheumatic Fever

☐ Thalassemia

☐ Disabilities

☐ Vector borne diseases

☐ Influenza H1N1

☐ Diseases Transmitted by the
Invasive Aedes Mosquito

☐ HIV/AIDS

برای آگاهی بیشتر:

اگر می‌خواهید درباره بیماری مالاریا بیشتر بدانید به کتاب بیماری‌های منتقله از ناقلین مراجعه کنید.

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

دفتر آموزش و ارتقای سلامت

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان
